

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Методичні вказівки
до практичних робіт
з дисципліни «Національна економіка»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної форми навчання

Харків 2020

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Методичні вказівки
до практичних робіт
з дисципліни «Національна економіка»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної форми навчання

Затверджено методичною
радою університету,
протокол № від р.

Харків 2020

Укладач: В.В. Блага

Кафедра економіки і підприємництва

ВСТУП

Методичні вказівки до практичних робіт з дисципліни «Національна економіка» для підготовки бакалаврів складені у відповідності до Програми вивчення навчальної дисципліни «Національна економіка», що у свою чергу складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та навчального плану підготовки бакалаврів спеціальностей 051 «Економіка», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою викладання дисципліни є вивчення закономірностей та особливостей функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність ресурсних, економічних, інституціональних та соціальних чинників, що визначають відмітні риси національної економіки та її специфіку функціонування.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань та навичок науково-обґрунтованого підходу до рішення проблем національної економіки у багатоукладній економіці.

На практичних заняттях відпрацьовується методика рішення задач. Найбільш поширеною формою проведення практичних занять є пояснення викладачем методики і ходу розв'язання задач біля дошки з подальшим рішенням індивідуальних варіантів студентами (з консультаціями викладача, якщо необхідно).

Підготовка до практичних занять здійснюється шляхом опрацювання лекційного матеріалу та поглибленого вивчення теми за переліком рекомендованої літератури.

Тема 1

Тема: З'ясування принципів функціонування національної економіки.

Мета заняття – проаналізувати національну економіку на макрорівні.

Питання для обговорення:

1. Як Ви розумієте термін «національна економіка»? Дайте йому визначення. Приведіть приклад особливостей функціонування економічних систем окремих країн на Ваш вибір?

2. Дайте визначення предмету та об'єкту дослідження національної економіки.

3. Які фактори визначають тип економічної системи і механізм її функціонування?

4. Чи можна вважати національну економіку окремою наукою? З якими іншими дисциплінами вона зв'язана, і який характер цього зв'язку?

5. Сформулюйте цілі і задачі національної економіки.

Завдання:

1. Заповніть таблицю. Назвіть приклади використання у вивченні національних економік (таблиця 1).

Таблиця 1 – Основні методи дослідження в економічній теорії

№ п/п	Назва методу	Зміст
1	Аналіз	
2	Синтез	
3	Індукція	
4	Дедукція	
5	Порівняння	
6	Аналогія	
7	Метод абстракції	
8	Єдність історичного і логічного	
9	Моделювання	

2. Вирішити задачу. Кругообіг витрат та доходів у закритій економічній системі характеризується наступними потокам: 900 од. – заробітна плата; 40 од. – амортизація; 200 од. – чисті приватні внутрішні інвестиції; 60 од. – нерозподілений прибуток корпорацій;

100 од. – дивіденди; 700 од. – споживчі витрати домогосподарств; 200 од. – пенсії, стипендії; 300 од. – прибутковий податок; 150 од. – податки на прибуток корпорацій; 200 од. – державні закупки товарів та послуг. Визначити та розрахувати потоки переміщення грошових одиниць між різними секторами економіки та заповнити таблицю 2:

Таблиця 2 – Таблиця кругообігу

Від/до	Домогосподарств	Підприємств	Держави	Сектору майна	Усього
Домогосподарств					
Підприємств					
Держави					
Сектору майна					
Всього					

Література: [1;3;5].

Тема 2

Тема: Макроекономічні ринки.

Мета заняття – дати характеристику національним економічним системам.

Питання для обговорення:

1. Які Ви знаєте школи світової економічної думки?
2. Розкрийте сутність неокласичної економічної концепції. Хто був її прихильником?
3. Який внесок зробив Дж. М. Кейнс в розвиток економічної теорії?
4. Характеризуйте такий напрям сучасної економічної думки як інституціоналізм.
5. Дайте визначення поняттю ринкової інфраструктури та назвіть її функції.

Завдання:

1. Подана нижче діаграма кругообігу включає фірми, домогосподарства та уряд (державний сектор), а також ринки продукції (товарні ринки) та ресурсів (фондові ринки) (рис. 1).

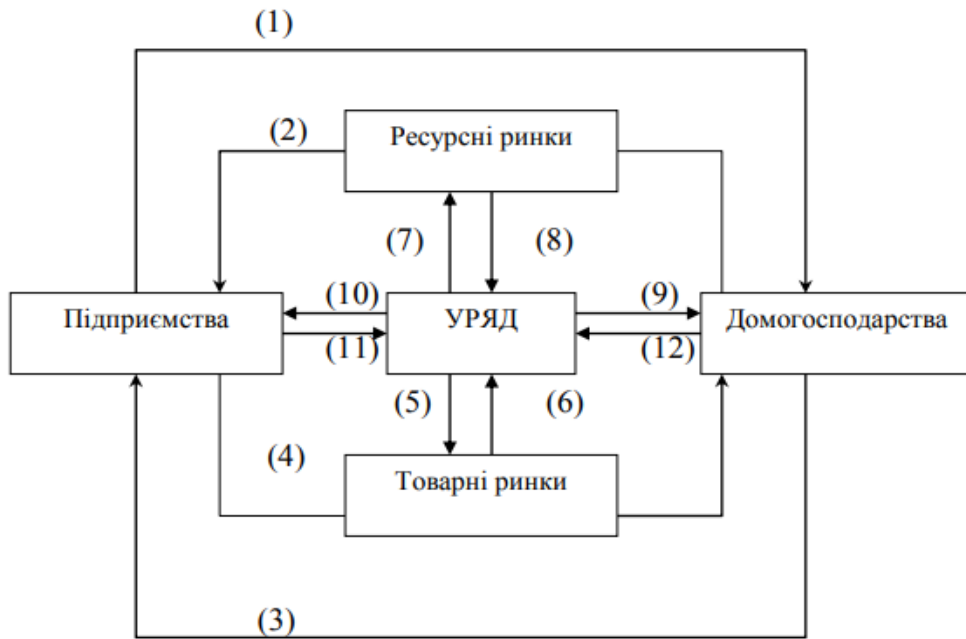

Рисунок 1 – Кругообіг підприємств, домогосподарств та уряду

Дайте назву або пояснення кожному з 12 потоків у моделі:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

Вставте номер відповідного потоку у запитання 1 і 2.
Викресліть неправильні слова у запитанні 3.

1. Якби уряд захотів збільшити виробництво та зайнятість, він би збільшив потоки видатків ___ чи зменшив потоки чистих податків ___ чи ___, або зробив би і одне і друге.

2. Якби уряд хотів збільшити виробництво товарів суспільного використання (соціальних) та зменшити виробництво товарів індивідуального використання, він збільшив потоки ___ та ___.

3. Якби уряд хотів перерозподілити доходи багатих домогосподарств на користь домогосподарств з низькими доходами, він би (збільшив/зменшив) чисті доходи (податки мінус трансферти), які сплачують високодохідні домогосподарства і (збільшить/ зменшить) чисті податки, сплачувані останніми.

2. Вирішити задачу. Нехай в економіці існує два макросуб'єкти: домашні господарства та підприємницький сектор. Проміжний продукт дорівнює 100, споживання домогосподарств – 50, інвестиції – 30, сукупний суспільний продукт – 180, прибуток, що не розподіляється – 1, сума заробітної плати – 60, сума амортизації – 4, дивіденди – 15. Заповнити шахову таблицю 3:

Таблиця 3 – Шахова таблиця

Від/до	Підприємств	Домогосподарств	Сектору майна	Усього
Підприємств				
Домогосподарств				
Сектору майна				
Усього				

Література: [4;6;7].

Тема 3

Тема: Фактори, що впливають на розміщення простих і складних економічних одиниць.

Мета заняття – проаналізувати напрямки регіональної політики.

Питання для обговорення:

1. Регіональні особливості соціально-економічного розвитку національної економіки.

2. Характеристика регіонів України та причини регіональних диспропорцій економічного розвитку.

3. Значення регіональних фінансів у забезпеченні економічного і соціального розвитку регіонів України. Структура фінансових ресурсів регіону.

4. Місцеві бюджети та їх функції.

5. Інвестиційний потенціал регіону та об'єкти інвестиційної діяльності.

Завдання:

1. Побудуйте бюджетну шахову таблицю на основі наступної інформації: Заробітна платня працівників склала 110 тис. грн., держава надала економічну допомогу у розмірі 110 тис. грн., частину доходів домогосподарств переведено закордон у розмірі 35 тис. грн., імпортовано товарів на 155 тис. грн., експортовано - на 125 тис. грн. Держава отримала державну допомогу у розмірі 55 тис. грн., оплата благ та послуг склала 55 тис. грн. підприємства сплатили податки у розмірі 35 тис. грн., витрати домогосподарств на оплату податків склали 85 тис. грн., нерозподілений прибуток склав 15 тис. грн., валові інвестиції - 40 тис. грн., отримано домогосподарствами з-за кордону 35 тис. грн. Виплата пенсій склала 30 тис. грн., держава надала дотації на 35 тис. грн., дефіцит торговельного балансу склав 25 тис. грн.

2. Заповніть шахову таблицю: В закритій приватній економіці проміжний продукт дорівнює 90 гр. од.; споживання домогосподарств - 80 гр. од.; інвестиції - 40 гр. од.; сума заробітної плати - 77 гр. од.; нерозподілений прибуток - 4 гр. од.; сукупний суспільний продукт - 210 гр. од.; дивіденди - 23 гр. од.; сума амортизації - 16 гр. од.

3. Побудуйте шахову балансову таблицю. Попит на фактори виробництва у відкритій економіці склав 15 тис. грн.; надійшла оплата податків від домогосподарств у розмірі 30 тис. грн. та підприємницького сектору у розмірі 21 тис. грн. Частина доходів у розмірі 120 тис. грн. була переведена за кордон, а також було придбано майно на суму 2 тис. грн. Підприємницький сектор придбав продукцію на суму 70 тис. грн., а також перевів капітал у розмірі 11 тис. грн. Нерозподілений прибуток склав 113 тис. грн. На 17 тис. грн. було виплачено субсидії малозабезпеченим і на 50 тис. грн. - субвенцій. Було надано економічну допомогу іншим державам у розмірі 32 тис. грн. та отримано на суму 13 тис. грн.

Отримано за переказом від родичів 68 тис. грн.; надійшло імпорту на суму 107 тис. грн. Було інвестовано частину доходів у розмірі 2 тис. грн. і виплачено доходів на суму 12 тис. грн. Валові інвестиції склали 43 тис. грн., а фінансування дефіциту державного бюджету - 77 тис. грн. Позитивне сальдо платіжного балансу склало 27 тис. грн.

4. Споживчі витрати дорівнюють 120 гр. од., доход, що надходить від факторів виробництва - 150 гр. од., державні закупівлі товарів та послуг - 70 гр. од., експорт - 150 гр. од., інвестиції - 190 гр. од., дохід, який надходить від держави - 70 гр. од., трансферти - 40 гр. од., непрямі податки - 80 гр. од., прямі податки - 100 гр. од., податки і збори, взаємопов'язані з домогосподарствами - 80 гр. од., факторний дохід, пов'язаний з закордоном - 40 гр. од., імпорт - 90 гр. од., міжнародні трансферти - 30 гр. од., заощадження підприємницького сектору - 50 гр. од., амортизація - 20 гр. од., заощадження домогосподарств - 60 гр. од., державні заощадження - 50 гр. од., платіжний баланс - 10 гр. од. Визначити баланс у відкритій змішаній економіці.

5. Побудувати балансову шахову таблицю. Проміжний продукт встановлено на рівні 100 гр. од. Сукупний суспільний продукт дорівнює 200 гр. од. Домогосподарства споживають на рівні 50 гр. од., виплачують податки на рівні 10 гр. од. і дуже люблять витратити гроші за кордоном у розмірі 5 гр. од. Підприємницький сектор при єдиному податку в 20 гр. од. отримує нерозподілений прибуток у розмірі 5 гр. од. Держава оплатила усі суспільні блага у розмірі 20 гр. од. і виплатила державні стипендії у розмірі 3 гр. од. Профіцит державного бюджету склав 2 гр. од. Закордон обожнює «Нашу рябу» і імпортує її у розмірі 5 гр. од.

6. Побудувати балансову шахову таблицю. Бюджет домашнього господарства складається з 45 тис. грн. заробітної плати, 20 тис. грн. земельної ренти, 5 тис. грн. державної допомоги на дітей і 15 тис. грн., отриманих від родичів з-за кордону. Розходи цього господарства наступні: 40 тис. грн. - на оплату благ та послуг, 18 тис. грн. - на податки та збори, 14 тис. грн. - на купівлю цінних паперів і 13 тис. грн. залишилися не використаними. Експортовано продукції на 130 тис. грн., імпортовано на 110 тис. грн. Підприємствами сплачено податків на 30 тис. грн. Валові інвестиції

склали 15 тис. грн. Амортизація - 3 тис. грн., нерозподілений прибуток - 7 тис. грн. Держава надала економічну допомогу на 70 тис. грн., а отримала 200 тис. грн. Витрати на оплату державних замовлень і виплату дотацій склала 30 тис. грн. У зв'язку з цим профіцит бюджету склав 143 тис. грн. Надлишок платіжного балансу склав 165 тис. грн.

7. Побудуйте балансову шахову таблицю для національної економіки з наступними параметрами: сукупний суспільний продукт - 100 гр. од., споживання домогосподарств - 50 гр. од., прямі податки - 20 гр. од., переведення частини доходів домогосподарств - 25 гр. од., заощадження частини доходу домогосподарств - 5 гр. од. Проміжний продукт - 100 гр. од., сума заробітної плати - 60 гр. од., дивіденди - 10 гр. од., непрямі податки - 5 гр. од., оплата експорту та імпорту підприємницького сектору - 25 гр. од., прибуток, що не розділюється та амортизація - 25 гр. од., виплата трансфертів державою - 10 гр. од. Економічна допомога державі - 5 гр. од. Переказ грошей з-за кордону - 20 гр. од. Оплата експорту, імпорт з-за кордону - 5 гр. од. Економічна допомога з-за кордону - 15 гр. од. Дефіцит платіжного балансу - 15 гр. од. Інвестиції - 20 гр. од. Дефіцит державного бюджету - 25 гр. од.

Література: [3;6;8].

Тема 4

Тема: Аналіз сучасного стану національної економіки України.

Мета заняття – дати характеристику виробничому та науково-технічному потенціалу національної економіки України.

Питання для обговорення:

1. Фінансово-економічний потенціал України.
2. Стан, способи зміцнення та перспективи розвитку національної грошової системи
3. Банківська система та засади її функціонування.
4. Бюджетна політика України.
5. Науково-технічний та виробничий потенціал України.

6. Інноваційний та інформаційний потенціал національної економіки.

Завдання:

1. Економічна загадка. Хто найбагатший? На вашу думку, яка з наступних є країною найвищого доходу (таблиця 4-6).

Таблиця 4 – Держава А

Історія	Біля 500 років
Населення	154 млн. чол.
Корисні копалини	Хром, залізо, титан, нікель, алмази, золото, кам'яне вугілля, олово, боксити та ін.
Запаси нафти	2,3 млрд. барелів
Родюча земля	Більше 12 млн. кв. миль

Таблиця 5 – Держава Б

Історія	Біля 2 700 років
Населення	124 млн. чол.
Корисні копалини	Незначні
Запаси нафти	26 млн. барелів
Родюча земля	19 000 кв. миль

Таблиця 6 – Держава В

Історія	Біля 1 200 років
Населення	148 млн. чол.
Корисні копалини	Кам'яне вугілля, боксити, хром, мідь, золото, нікель, цинк, уран та ін.
Запаси нафти	60 млрд. барелів
Родюча земля	6700 кв. миль

2. Розгляньте критерії типізації національних економік. Дайте характеристики цим видам національних економік.

3. Дайте пояснення. Якими повинні бути економічні, організаційні, політичні передумови розвитку національної економіки, щоб: експорт природних ресурсів змінився експортом наукоємної продукції; зникла тіньова економіка; відбулося подвоєння ВВП на душу населення; збільшилася доля малого бізнесу в ВВП; населення держави стало вкладати усі вільні готівкові кошти у вітчизняну економіку.

4. Дайте відповідь, хто має вище ВВП на одну особу? Держава А Бразилія \$374. Держава Б Японія \$2929. Держава В Україна \$716 (орієнтовно). Як можна пояснити такий стан речей?

Література: [2;4;6].

Тема 5

Тема: Загальні функції державного управління.

Мета заняття – проаналізувати грошово-кредитне регулювання національної економіки України.

Питання для обговорення:

1. Місце держави та її функції. Економічні функції держави.
2. Необхідність і суть державного регулювання економіки.
3. Об'єкт і суб'єкти розподілу доходів і ресурсів держави.
4. Значення та розвиток державного сектора економіки України.

Завдання:

1. Розгляньте чинники розвитку підприємницького потенціалу, визначте які з них є найбільш важливими на сучасному етапі (таблиця 7). Аргументуйте свій вибір.

Таблиця 7 – Класифікація перешкод для розвитку підприємництва в Україні

Складові частини ПС	Характеристика перешкод
1	2
Загальнополітичні	- переважання негативного ставлення суспільства до підприємництва; - брак дійового механізму державної підтримки бізнесу; - політична нестабільність; - проблеми лобіювання підприємницьких інтересів

Продовження таблиці 7

1	2
Загальноекономічні	<ul style="list-style-type: none"> - загальна макроекономічна нестабільність; - продовження спаду виробництва (економічна, криза); - деформоване ціноутворення; - інфляційні процеси; - платіжна криза; - низькі темпи та помилки в процесі приватизації; - обмеженість внутрішнього попиту та криза збуту, створена браком фінансових ресурсів у підприємств та зниження реальних доходів населення; - низька інвестиційна активність, гальмування надходження грошових коштів з фінансового в реальний сектор економіки; - обтяжливе оподаткування
Загально-правові	<ul style="list-style-type: none"> - брак належного нормативно-правового забезпечення розвитку підприємництва; - неоднозначність і суперечливість нормативно-правової бази; - адміністративні бар'єри щодо реєстрації ліцензування та ін.
Організаційно-структурні	<ul style="list-style-type: none"> - слабо розвинута ринкова інфраструктура; - слабкі зв'язки з міжнародними економічними структурами; - інертність (недостатня гнучкість) організаційних структур; - прояви монополізму; - недобросовісна конкуренція; - функціонування тіньового сектору
Соціально-психологічні	<ul style="list-style-type: none"> - філософія «утриманства»; - інерційність господарського мислення; - брак досвіду управління та культури ринкових відносин

Продовження таблиці 7

1	2
Функціональні	- недосконалість системи обліку та статистичної звітності; - брак повної та достовірної інформації про стан ринку; - низький рівень консультаційних послуг та спеціалізованих програм підприємців

Література: [1;3;8].

Тема 6

Тема: Структурний поділ національної економіки.

Мета заняття – проаналізувати теорію суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки.

Питання для обговорення:

1. Основні засади теорії соціально-ринкової економіки.
2. Формування та розвиток теорії постіндустріального суспільства.
3. Суттєві риси, принципи, значення теорії постіндустріального суспільства.
4. Проблеми перебудови економічної системи України на шляху до постіндустріального суспільства.

Завдання:

Ділова гра.

Визначення умов рівноваги товарного ринку (на основі моделі «кейнсіанський хрест»).

Порядок проведення гри:

1. Підготовча частина (домашнє завдання). Студентам слід пригадати з курсу макроекономіки:
 - модель макроекономічної рівноваги «доходи-видатки»;
 - з'ясувати вплив на рівноважний рівень ЧНП змін споживання домогосподарств, інвестицій та заощаджень;
 - сутність повної зайнятості;
 - природу інфляційного та дефляційного розривів;

- сутність мультиплікатора державних витрат та його вплив на розмір державних витрат та забезпечення повної зайнятості.

Студентам треба переконатися у тім, що вони знають принципи побудови стохастичних залежностей, якими є функції споживання, інвестицій та державних витрат.

Практична частина

Протягом 1 години проходить гра, 0,5 години відводиться на підготовку звітів та їх захист.

Ціль гри: аналіз арсеналу заходів регулювання рівноважного стану економіки. Учасники гри з'ясовують логіку заходів держави щодо забезпечення рівноважного стану економічної системи.

У проведенні гри беруть участь 3 підгрупи:

1. Споживачі, що здійснюють витрати грошей на придбання товарів та послуг для особистого споживання.
2. Інвестори - приватні виробники, що купують інвестиційні товари.
3. Уряд, що здійснює регулювання за допомогою державних витрат.

Хід гри

Спочатку встановлюється початковий рівень ЧНП (Y), потім враховується розміри додаткової витрати споживачів та інвесторів. Нарешті розраховується розмір необхідних державних витрат для забезпечення збалансованості економічної системи.

Завдання

Споживачі:

1. Функція споживання має вид: $C=3+0,5Y$. Побудуйте цей графік функції споживання. Знайдіть точку рівноваги. Передайте цей графік уряду.
2. Згідно графіку визначте граничну схильність до споживання (MPC). Передайте її значення інвесторам для визначення мультиплікатора.
3. Побудуйте новий графік споживання та знайдіть новий параметр рівноваги після здійснення регулюючих заходів уряду.

Інвестори:

1. Функція інвестицій визначається формулою $I=2+0,5Y$. Побудуйте графік інвестицій, знайдіть рівноважний рівень

інвестиційних витрат. Передайте інформацію уряду для подальших дій.

2. Очікується зростання прибутку, що спонукає збільшити розмір інвестицій на 1 гр. од. Визначте новий рівень ЧНП (Y).

3. Розрахуйте приріст ЧНП (Y), передайте його розмір уряду для визначення нового рівноважного рівня ЧНП (Y).

Уряд:

1. Використовуючи дані споживачів та інвесторів, побудуйте графік загальних витрат, врахувавши, що державні витрати визначаються функцією $G=0,5Y+1$. Визначте точку рівноваги державних витрат.

2. Врахуйте зміни інвестицій, знайдіть точку нової рівноваги.

3. Метою урядового регулювання є досягнення повної зайнятості. Хай вона відповідає $ЧНП=25$ од.

4. З'ясуйте, чи є розрив, якщо так, то який його розмір і характер. Які заходи в цих умовах може прийняти уряд і які будуть їх наслідки.

Література: [2;6;7].

Тема 7

Тема: Формування основних напрямків державної структурної політики.

Мета заняття – проаналізувати основні напрямки оптимізації галузевої структури національної економіки України.

Питання для обговорення:

1. Сутність та види структурних пропорцій в економіці.
2. Тенденції у змінах структури національної економіки.
3. Корпоративне регулювання в господарській системі національної економіки.
4. Роль малого бізнесу в ринковій економіці.
5. Сутність і види регіональної структури економіки.

Завдання:

Задача 1. Знайдіть рівноважний рівень цін і випуску для економіки, що характеризується наступними параметрами:

- Споживання $S=10-5p$, інвестиції = 20, державні витрати = 15, сукупна пропозиція = $5+p$;

- Що відбудеться, якщо державні витрати виростуть до 25.

Задача 2. Функція споживання задається рівнянням $S=0,5Y+3$, де Y -ЧНП, а залежності між S, I, G – стохастичні. Накресліть графік споживання. Визначте рівновагу видатків і прибутків від виробництва споживчих товарів. Функція інвестицій визначається як $I=0,5Y+2$. Побудуйте графік інвестицій. Визначте рівновагу видатків і прибутків від випуску інвестиційних товарів. Це і буде обсягом їх виробництва. Припустимо, інвестиції зросли на 1 гр. од. під впливом циклічних чинників витрат. На основі мультиплікатора розрахуйте приріст ЧНП.

На основі рівноважних обсягів споживання, інвестицій та держвидатків побудуйте графік зміни загальних видатків у закритій економіці, якщо державні видатки задаються функцією $G=0,5Y+1$. Визначте рівноважний ЧНП. Відобразіть це графічно. Метою урядового регулювання є забезпечення рівноважного рівня прибутків при досягненні повної зайнятості. Він складає 20 гр. од. Визначте це на графіку. Чи виникає при цьому інфляційний або дефляційний розрив? Які заходи варто прийняти уряду для забезпечення повної зайнятості. Продемонструйте їх вплив.

Задача 3. Наведені наступні індикатори (фактори) та результативні показники національної економіки: ВВП, інвестицій, тривалість життя населення, об'єм експорту, грошові прибутки населення, об'єм імпорту, природні ресурси, національне багатство, галузева структура економіки, рівень життя населення, рівень безробіття.

Привести до відповідності індикатори (фактори) та результати.

Приклад

Грошові прибутки населення - Рівень життя населення.

Задача 4. Використовуючи апарат авто регресійної залежності, побудувати двох факторне рівняння регресії (прогноз ВВП у залежності від ВВП попереднього року і періоду). Відома динаміка ВВП за кілька років (таблиця 8):

Таблиця 8 – Динаміка ВВП

Рік	1-й	2-й	3-й	4-й	5-й	6-й	7-й
ВВП, млрд дол.	10	11	15	17	16	19	21

Задача 5. Відомі наступні дані по національній економіці (таблиця 9):

Таблиця 9 – Дані по національній економіці

Кількість населення, млн осіб	270	310	340
ВВП, млрд дол.	10	12	11

Побудувати рівняння лінійної регресії (залежність ВВП від кількості населення).

Література: [1;3;9].

Тема 8

Тема: Моделі економічного зростання національної економіки.

Мета заняття – визначити цілі соціально орієнтованої економіки.

Питання для обговорення:

1. Поняття «економічного зростання» та «економічний розвиток».
2. Концепція сталого розвитку.
3. Інноваційний тип розвитку, інформаційно-інтелектуальні технології.
4. Стратегія випереджального розвитку України.

Завдання:

*Підготовка економічного розділу передвиборчої програми
Президента*

Робота виконується письмово. Захист завдання проводиться у формі ділової гри.

Порядок проведення гри:

1. Ведучим є викладач, який координує діяльність учасників, проводить аналіз роботи та підводить підсумки.

2. Академічна група поділяється на 3 підгрупи, кожна з яких готує альтернативні програми економічного розвитку на основі початкових параметрів макроекономіки.

3. Оцінка запропонованих програм проводиться за допомогою одного з наступних методів:

1) методом експертної оцінки 2-3 фахівцями з числа найбільш підготовлених студентів;

2) методом відкритого захисту та голосування за найбільш вдалу програму;

3) голосування за програми в паралельній академічній групі.

Уявіть, що Ви є експертом в команді одного з кандидатів на посаду Президента країни. На засадах оптимальної економічної політики, маючи певні знання про особливості формування та реалізації державного регулювання, необхідно сформулювати програму дій Вашого кандидата. Програма повинна являти собою комплекс узгоджених заходів, спрямованих на досягнення насамперед визначених цілей. У програмі основним об'єктом коригування є внутрішня економіка. Таким чином, необхідно сформулювати таку програму економічного розвитку країни, яка, з одного боку, слугує організаційним засобом втілення в життя певної економічної стратегії за умови узгодження всіх елементів економічної політики; з іншого - виявляє і залучає в економічний кругообіг усі внутрішні та зовнішні ресурси, необхідні для досягнення цільових орієнтирів.

Розроблення програми передбачає вирішення чотирьох основних питань.

I. Оцінка поточної ситуації у національній економіці. З цією метою на основі статистичних та аналітичних матеріалів розглядаються економічна, інституціональна та соціально-політична ситуації в країні, а також останні зміни, які в ній відбулися. У процесі аналізу визначається наступне:

1. Істотність макроекономічних диспропорцій. Якщо передбачається, що економічні проблеми мають короткостроковий характер (циклічний, сезонний), то для їх вирішення можуть бути

використані заходи тимчасової дії, наприклад, внутрішні позики або міжнародні резерви. Наявність більш глибоких диспропорцій вимагатиме здійснення комплексу регуляторних заходів. Наприклад, дефіцит національних заощаджень може передбачати необхідність коригування бюджетно-податкової, валютної та торговельної політики, а також заходів, спрямованих на залучення іноземного капіталу.

2. Причини економічних диспропорцій. Якщо в основі проблем економіки лежить значний бюджетний дефіцит, то необхідно внести відповідні корективи у сферу державних фінансів. Якщо проблеми пов'язані з погіршенням умов зовнішньої торгівлі, то в межах заходів, спрямованих на поліпшення сальдо поточного рахунку, може бути можливість коригування валютного курсу. При розробці цього питання обов'язково вказувати джерела інформації.

II. Визначення цільових орієнтирів (аналіз цілей економічної політики). До їх числа, зазвичай, відносять показники темпів економічного зростання, рівня цін (інфляції), державного бюджету, платіжного балансу тощо. Цільові показники слід каталогізувати за допомогою розробки «дерева цілей». При цьому слід пам'ятати, основні закономірності:

1. Кількість одночасно сформульованих цілей є об'єктивно обмеженою.

2. Цілі мають узгоджуватися, координуватися для запобігання виникнення між ними суперечностей.

3. Цілі економічної політики часто відображають інтереси різних соціальних груп суспільства, і тому координація цілей зводиться до узгодження цих інтересів.

Цільові показники, з одного боку, обумовлені поточною економічною ситуацією, з іншого - вони є продуктом певного політичного рішення і впливають на вибір регуляторних заходів (інструментів) економічної політики.

III. Регуляторний сценарій (аналіз застосування інструментів державного регулювання). Розробка цього питання базується, по-перше, на з'ясуванні, які проблеми будуть вирішені автоматично, а розв'язання яких потребує державного втручання; по-друге, на використанні заходів економічної політики, спрямованих на досягнення цільових орієнтирів передвиборчої платформи. При

формуванні регуляторного сценарію слід пам'ятати, що між кількістю цілей i та засобів їх досягнення j існують три співвідношення (концепція Тінбергена):

1. Якщо $i = j$, тобто кількість цілей дорівнює кількості засобів, то вважається, що цільова функція має однозначне вирішення.

2. Якщо $i < j$, тобто кількість засобів перевищує кількість цілей, то маємо певний ступінь свободи, а модель цільової функції вважається слабо детермінованою.

Література: [1;5;9].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Носова О. В., Кім М. М., Сворах С. Д. та ін. Національна економіка: підручник. К. : Центр учб. л-ри, 2016. 512 с. ISBN 978-611-01-0488-3.
2. Гейко Л. М., Сментина Н. В. Національна економіка: навч. посіб. Одеса: Ротапринт, 2012. 315 с.
3. Мельникова В. І., Мельникова О. П., Сідлярчук Т. В., Тур І. Ю., Шведова Г. М. Національна економіка: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 248 с.
4. Круш П. В., Тульчинська С. О. та ін. Національна економіка: підручник. К.: Каравела, 2015. 448 с.
5. Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Камінська Т. М. та ін. Національна економіка: навч. посіб. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2013. 182 с.
6. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка: навч. посіб. К. : Ліра-К, 2016. 432 с.
7. Чернявська О. В. Національна економіка: навч. посіб. К.: Алерта, 2018. 502 с.
8. Радіонова І.Ф., Усик В.І. Макроекономічний аналіз національної економіки: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2015. 302 с.
9. Жихор О. Б., Димченко О. В. Фінансово-економічна грамотність : підручник у 2 частинах. Ч. 1 : Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 1024 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до практичних робіт
з дисципліни «Національна економіка»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної форми навчання

Укладач:

Блага Вікторія Вікторівна

Відповідальний за випуск:

І.Ю. Шевченко